

Anul 1918 în Europa Centrală și Răsăriteană și Unirile Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România. Priviri comparative, perspectivă și retrospectivă istorică

Dumitru Suciu

Anul 1918 în Europa Centrală și Răsăriteană a încheiat în multe privințe secolul al XIX-lea, i-a rezolvat doleanțe și probleme de fond, a tranșat dileme și dispute vechi și a inclus într-o nouă geopolitică 115 milioane de europeni, din care 24 milioane erau minoritari, raportul dintre aceștia și majoritari fiind în general de 1 la 5, cu unele variații ca de pildă în cazul Poloniei și Cehoslovaciei 1 la 3 și în cel al României de 1 la 4. După unii acest proces uriaș era sau părea să fie pus în mișcare, în primul rând de forțele din adâncuri, de forțele morale și materiale ale mulțimilor majoritare ce constituiau națiunile moderne, dinamice și fortificate în realizarea destinului lor politic și statal ce pătrundeau în testurile și deciziile diplomației prin principiul autodeterminării naționale în virtutea căruia fiecare popor avea dreptul să-și aleagă liber suveranitatea de stat și condițiile în care sau sub care doreau să trăiască. Acesta a fost adesea completat cu principiul dreptului de rezistență, ce implica un element în plus, și anume, datoria națiunilor cucerite, conștiente, înzestrate cu spirit politic și național evoluat la nivelul și cotele anului 1918, de a zdrobi opresiunea și vechile state ale cuceritorilor și ocupanților de pretutindeni, exact în momentul când asemenea tăieri de nod gordian și evenimente de anvergură deveneau permissive și ajungeau pe masa de operație a istoriei.

Alte principii își făceau loc cu impetuozitate. Acestea veneau dintr-o lume nouă și propuneau unei lumi vechi, îmbătrânite sau considerate a fi ca atare, și poate și uimite, ca statele mici și mijlocii, independența și integritatea lor teritorială să fie respectate în mod egal cu cele ale națiunilor mari și puternice, coalițiile unor state sau grupuri de state împotriva altora și declanșarea unor noi războaie să fie excluse prin instituții internaționale în cadrul acelei „world save for peace and democracy”. Încep să se lămurească lucruri importante și anume, democrația pe plan național, ca și cea electorală sau parlamentară, se bazează pe număr; deci, cei ce acceptă ca just raportul de 5, 4, 3 majoritare la 1 minoritar la scara 91 milioane versus 24 milioane, ca factor esențial în noua geografie politică și ordonarea teritorială a frontierelor de stat în Europa Centrală și Răsăriteană, ca și dreptul și accesul incontestabil și indivizibil al primilor la aplicarea principiului autodeterminării naționale prin proclamarea noilor state independente sau desăvârșirea unității de stat, după caz, ce decurgea din el, sunt democrați autentici, iar cei ce-l resping nu sunt democrați. S-a afirmat din ce în ce mai mult și mai clar că în numele mulțimilor minoritare ale naționalităților, nu se poate bloca făurirea sau completarea de către majorități a statelor naționale; iar până când, în cadrul lor vor exista majorități și minorități, se va guverna prin majorități, cu respectarea intereselor, proprietăților, a etniei, culturii, limbii, învățământului și confesiunilor minorităților, reprezentarea lor proporțională în organele legislative și executive de stat, principiul fiind inserat în voturile de la Chișinău, Cernăuți, Alba-Iulia, Praga și alte centre din Europa Centrală și Răsăriteană și preluat în tratatele speciale și de profil ale sistemului de la Versailles.

Anul 1918 în acest spațiu are însă consecințe și ecouri puternic resimțite în întreaga perioadă interbelică și postbelică când, în primul caz, statele învingătoare și perdante și, colateral, prietenii și inamicii voturilor din 1918 și ai Sistemului de la Versailles se confruntă politic, diplomatic și militar, într-un climat european contursionat, dominat de multe și diverse nostalgii, subtil manevrate de mari puteri interesate. În acest context realizările anului 1918 sunt distruse sau diminuate, pentru a fi revitalizate cu unele ajustări la începutul perioadei postbelice, care la rândul lor vor influența și vor impregna ecouri, modificări, realizări și răsturnări de situații în istoria recentă sau a zilelor noastre. Practic vorbind, anul 1918, dacă preia și rezolvă sau extinde realizările și sensurile unor transformări din 1859, 1866, 1877/8, 1881, cunoaște momentele lui de mărire și decădere, de continuitate și discontinuitate, de ajustări și reajustări, ceea ce ne determină să afirmăm că nu-l putem înțelege pe deplin și nici să-i evidențiem sau să-i măsurăm dimensiunile într-un sens sau altul dacă nu punem în ecuație situațiile și modificările survenite în

anii 1939 – 1941, 1945 – 1947 și după 1989 – 1991, când s-au deschis perspectivele pentru completarea acelui ciclu lung al istoriei care a fost, este și va fi Europa Unită. Privit din această perspectivă anul 1918 depășește cu mult limitele, pragurile sau definiția de eveniment istoric de importanță majoră, fiind el însuși un proces istoric de sinteză, realizată de evoluția acestui spațiu european de-a lungul secolelor al XIX-lea și al XX-lea. *Este deci un an care nu începe și nu se termină atunci.*

Intrarea în război a SUA ca stat asociat Antantei în 1917 a venit ca o ploaie mănoasă după o secetă îndelungată și păguboasă, și victoria acesteia din 1918, primirile entuziasmate ale președintelui Woodrow Wilson, forța cu care a penetrat principiul autodeterminării naționale nu numai la învingători, dar și la unele state și națiuni învinse au dimensionat personalitatea în psihologia colectivă care l-a privit și definit ca un fel de al doilea „Mesia” sau „Arbitru Suprem” la Conferința de Pace; spre el s-au îndreptat multe speranțe și acest aspect a fost puternic relevat în bibliografia istorică de specialitate. Fără a diminua rolul și locul avut de acest factor în trasarea noii geografii politice din Europa Centrală și Răsăriteană sau intențiile benefice de a organiza instituțional și la nivel internațional o lume mai adecvată și mai deschisă pentru sau spre pace și democrație, am simțit nevoia să ne întrebăm mai mult sau mai puțin retoric: lumea veche, Europa și diplomația ei, câteodată privită de sus sau cu rezerve de Casa Albă, era atât de bătrână sau de îmbătrânită în inovații sau înnoiri din domeniul democrației naționale sau internaționale, încât era nevoită să învețe și să aplice numai și numai lecțiile venite și predate de peste mări și oceane de americani, fără să dețină idei, soluții sau chiar să atingă și să realizeze unii pași importanți în această direcție care i-a dovedit capacitatea și abilitatea de a-și face ordine în propria ogradă?

În afară de faptul că ideea făuririi unei lumi mai sigure pentru pace și democrație se întâlnește peste timpuri cu principii exprimate de unii europeni de talia lui Emmanuel Kant și Jean Jacques Rousseau și a altora și peste faptul că înșiși „founders fathers” s-au inspirat din ideologia europeană de la John Locke la Montesquieu, propunerile americanilor William Ladd (1778 – 1841) și Elihu Burrit (1810 – 1879) pentru înființarea unui Congres al Națiunilor menit să funcționeze în sensul conservării unei păci universale, au fost apreciate și acceptate de mulți membri ai elitei intelectuale și politice europene. Aceștia împreună cu unii americani organizează la mijlocul secolului al XIX-lea Congresele Amicilor Păcii, unde se enunță idei și principii de mare rezonanță democratică omagiate și respectate în perioada interbelică de la tribuna Adunării Generale a Ligii Națiunilor de Aristide Briand și aplicate pe faze și trepte de mulți alți oameni de stat din perioada postbelică.

La Congresul Amicilor Păcii de la Paris, întrunit în mai 1849, Victor Hugo, partizan convins al făuririi Europei Unite, lansa un apel pe măsura geniului său când afirma: „Va veni o zi în care aceste două grupări imense, Statele Unite ale Americii și Statele Unite ale Europei, plasate una în fața celeilalte, întinzându-și mâna pe deasupra mărilor, schimbându-și produsele, comerțul, industria, artele și geniile, defrișând globul, colonizând deșerturile, ameliorând creația sub privirile Creatorului și combinând întregul, va obține fericirea tuturor prin cele două forțe infinite: fraternitatea oamenilor și puterea lui Dumnezeu”. În iunie 1848 din Congresul de la Praga se lansează un apel spre federalizarea Europei iar programele națiunilor nemaghiare și negermane majoritare propun între 1848 – 1851 federalizarea sau elvetizarea Monarhiei Habsburgice care cu această structură, situată la mijlocul conținutului, ar fi putut să constituie un pas important spre acest scop, fenomen receptat ca atare și de unii democrați din Europa Occidentală. Sinteza de gândire euro-americană sau euro-atlantică amintită anterior era însă mai aproape de cer decât de pământ în acei ani, dar ea părea că se apropie de pământ în anii 1917 – 1918 când SUA se implică în Primul Război Mondial alături de Antantă și aliații ei.

Europa însă a operat în stil propriu modificări ale geografiei politice pe baza principiului naționalităților prin războaie și tratate când între 1859 – 1866 – 1870 – 1871 istoria italiană și germană devine a Italiei și Germaniei ca state naționale unitare și independente. Piemontul se aliază cu Franța, câștigă alături de ea victoriile de la Magenta și Solferino și Lombardia în 1859, plebiscitele din 1860 și insurecțiile garibaldiene din 1861 completează Italia cu Modena, Parma, Toscana, Romagna și Neapolul, iar Italia în această structură se aliază cu Prusia în 1866 și, deși înfrântă pe mare și pe uscat lângă insula Lissa și a doua oară la Custozza, obține Venetia, după care trupele regale italiene intră la Roma în 1870,

transformând-o în capitala noului Regat. Puternica Prusie zdrobește Austria în 1866, după ce în 1864 obține alături de ea Holsteinul și Schleswigul, o exclude momentan din lumea germană pentru a o proteja ulterior decenii de-a rândul, realizează la nord de Main prima fază a unității naționale, iar după zdrobirea Franței în 1870 – 1871 și pe cea de a doua din partea sudică, procesul fiind umbrat și supraîncărcat de anexarea Alsaciei și Lorenei și de „moștenirea” poloneză, aceste probleme rămânând să fie rezolvate în viitor tot în stil european și cu precădere prin războaie.

Înfrângerea Rusiei în 1856, desființarea protectoratului exclusiv și periculos al acesteia asupra Principatelor Române și înlocuirea lui cu garanția colectivă europeană în care fostul protector ocupă poziții egale cu Franța, Anglia, Prusia, Piemont și Imperiul Habsburgic, le asigură autonomia internă sub scutul căreia în 1859, paralel cu italienii, românii de peste Carpați realizează cu sprijinul garanților amici ce anihilează opoziția celor inamici ai principiului Unirii, Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești. Dubla alegere a lui Cuza este sprijinită de Piemont, Franța, Rusia, Prusia, Anglia; iar după înfrângerea Austriei la Magenta și Solferino este acceptată și de aceasta și de puterea suzerană Turcia, rămasă singură și izolată. Între 1859 – 1861 Cuza face naveta între cele două guverne și parlamente de la București și Iași, reunite la 24 ianuarie 1862 și în 1863 și 1864 se realizează reformele ce n-au putut fi îndeplinite în 1848 când rușii și turcii ocupă Principatele. Puterile garante inamice principiului Unirii introduc însă restricția gravă că unirea guvernamentală și legislativă este valabilă doar pe timpul vieții lui Cuza, Rusia părăsește vechea atitudine și între 1863 – 1866 manevrează să rupă Moldova de București, elaborează planuri de ocupație tripartită a Principatelor Unite, cu scopul de a reanexa Cahul, Bolgrad și Ismailul și de a redeveni țară riverană la Dunăre.

În aceste condiții se revitalizează Programul Divanurilor Ad-hoc din 1857 care a stat la baza formării României moderne mai mult decât cel din 1848. Plebiscitul și votul din Adunarea Constituantă din 1866 reiterează votul din 1857, aprobă și instalează la București Dinastia străină ereditară în persoana prințului constituțional Carol I, intrigile interne și externe cad, Principatele Unite devin în mod oficial România. De acum, istoria română sau a românilor devine istoria României ca stat modern și dinamic ce își caută și își realizează pe etape destinul. Aceasta nu mai este viageră, nu funcționează doar pe timpul vieții unui om și intră în testura diplomatică, politică și militară europeană ca o permanență ce-și caută drumul spre realizarea destinului său național. Prinții români aleși când pe 7 ani când pe viață, dar mereu schimbați de imperiile limitrofe, n-au cunoscut ereditatea care era în măsură să atenueze convulsiile interne și să asigure o continuitate, o poziție mai solidă în exterior, au votat în 1857 și au susținut și după aceea instalarea prințului străin constituțional și ereditar, ca și prințul Cuza, conștient că fără aplicarea integrală a Programului din 1857 și aducerea unui prinț străin dintr-o mare dinastie europeană ereditară, Principatele Unite nu scăpau de marasmul în care se zbăteau pe plan intern și european. Reflectând asupra areopagului european de 7 state întrunite la Congresul de Pace de la Paris și a impactului hotărârilor sale în zonă. D. A. Sturdza afirma: „Războiul Crimeii și consecințele sale au pus în mișcare toate puterile vii ale statelor și popoarelor europene și au creat o situație foarte favorabilă pentru cei mici și slabi, apăsați de împrejurări nenorocite și înapoiați în civilizație”. Prin sinteza europeană dintre ocrotirea oferită de garanți, Franța imperială, Prusia, Italia, Anglia, și doleanțele votate de români la 1857 și 1866, când Italia se completa cu Veneția, și Austria era exclusă din Confederația Germană, acceptate prin politica faptului împlinit și de Turcia, Austria și Rusia, principiul naționalităților se dovedește a fi ireversibil și la nordul Dunării și se încadrează în noua geografie politică din acest spațiu, în armonie cu celelalte state din acest spațiu european.

România Mică nu poate obține însă independența de stat pe cale diplomatică și prin neutralitate de la puterile garante occidentale și cea suzerană și se aliază cu Rusia contra Turciei în 1877/8, obținând Dobrogea, Delta Dunării, Insula Șerpilor, Independența de stat recunoscută pe etape între 1878 – 1880 și devenind Regat în 1881. În 1878, Europa, întrunită într-un alt Congres european, la Berlin, acordă Rusiei Basarabia de Sud, pe care o luase deja la San-Stefano. Bosnia și Herțegovina intră sub administrația Austro-Ungariei, Insula Cipru sub a Angliei, tot procesul fiind controlat de marile puteri europene interesate care recunosc și Serbia și Muntenegru ca state independente și Bulgaria ca stat autonom cu unele

limitări față de deciziile Congresului de Pace de la San-Stefano, ce-i acordase un teritoriu prea mare prin deciziile singulare ale Rusiei. Regatul României, frustrat de pierderea Basarabiei de Sud, se aliază cu Austro-Ungaria și Germania contra Rusiei între 1883 și 1914, Berlinul, Bucureștiul, Viena și Budapesta urmând să se apere împreună în cazul unui atac al Moscovei.

Destinele națiunilor mici și mijlocii din Europa Centrală și Răsăriteană au fost puternic influențate de cele două mari puteri terestre, Rusia și Germania, devenită după 1879 aliata Austro-Ungariei. Polonezii își pierd statul anexat de ruși, austrieci și prusaci, letonii, lituanienii și estonii sunt încadrați în Imperiul Rus dar administrați pe plan local de baronii baltici germani, Finlanda este încadrată în Rusia, multă vreme cu o puternică autonomie de stat, cu legislație, administrație de stat și chiar armată proprie în virtutea principiului lui Alexandru I că legătura dintre Marele Ducat al Finlandei și Rusia este stabilită doar prin țar, respectat o vreme și de urmașii săi, apoi abandonat după decenii prin legile Dumei care introduc și copleșesc mica Finlandă cu funcționari ruși și-i pregătesc rusificarea. La izbucnirea Primului Război Mondial în sânul acestor națiuni apar orientări și grupuri ce manevrează tactic între marii beligeranți, unii considerând că Rusia fiind prima primejdie trebuia să te aliezi cu Germania, alții dimpotrivă, o plasează pe aceasta ca primul dușman și se orientează spre Rusia. Letonul Goldmanis formează batalioane de elită în armata imperială rusă care luptă contra Puterilor Centrale, pe când alți letoni se opun Moscovei imperiale care transferă forțat spre est țărani letoni pentru a nu fi înarmați și folosiți de germani și austro-ungari contra ei. Polonezul Dmowski la Paris orientează politica împotriva Puterilor Centrale, acasă Pilsudski și Haller contra Rusiei organizându-se un Consiliu de Regență și un guvern în Polonia Congresului de la Viena, devenită după 1831/1832 simplă provincie rusească. În scurt timp, desfășurarea evenimentelor a dovedit că polonezii, balticii nu erau nici proruși, nici progermani, ci ei înșiși, după deciderea victoriei, își vor concentra forțele pentru independența patriei lor.

În Regatul României Mici s-au conturat tot două orientări: una pentru menținerea vechilor alianțe cu Centralii, eliberarea Basarabiei, acordarea Bucovinei de către o Austrie recunoscătoare și eventual obținerea autonomiei Transilvaniei, cealaltă pentru alianța cu Antanta și eliberarea Transilvaniei, Banatului, Crișanei, Maramureșului și Bucovinei. În 1916 tratatele politice și militare cu Franța, Anglia, Italia, Rusia duc la declanșarea Războiului de Eliberare și de Întregire Națională, în 1917 SUA se asociază cu Antanta și de fapt destinele românilor vizați sunt trecute sub cupola euro-atlantică ce se va dovedi, după lupte grele și de proporții, victorioasă contra Puterilor Centrale. Reprezentanții celeilalte orientări, prin vocea dură a lui Carp, reproșează regelui Ferdinand I, lui Brătianu și Take Ionescu politica faptului împlinit, o aventură periculoasă ce va contribui la accesul Rusiei spre Bosfor și Dardanele, fapt deosebit de periculos pentru toate națiunile din zonă iar lupta contra Hohenzollernilor pe care nu i-a mai învins nimeni de la Napoleon I încoace era iresponsabilă și pune în pericol ființa statului român. Brătianu replică că armata regală română putea fi învinsă de cea imperială germană, dar marile puteri ale Antantei erau capabile să obțină victoria împotriva acesteia și România va obține teritoriile cu majorități etnice românești din Austro-Ungaria, dând exemplul Italiei care deși înfrântă în 1866 a obținut totuși Veneția. Suveranul nu neagă primejdia rusă în viitor, dar afirmă că o Românie nu de 7 milioane, ci de 12 milioane de locuitori, va face față în condiții mai bune situației iar o Rusie prietenă ajunsă la Strâmtori era preferabilă unei Rusii inamice. Tratatul din 1916 și Războiul declanșat atunci constituie faza definitivă a realizării destinului României Mici de a fi un „Piemont național al tuturor românilor” și acest fapt esențial în ultimă instanță ireversibil, în acei ani, își are continuitatea lui, în pofida sorții mereu schimbătoare a bătăliilor de pe frontul național care au impus discontinuitățile de la Focșani și Buftea – București. Antanta nu putea încuraja, nici binecuvânta săvârșirea „păcatului” semnării păcii separate de către România. Tratatul devine caduc din acest punct de vedere, dar marile puteri învingătoare iartă „păcatul”, România se ridică și este încurajată să se ridice din nou în picioare redevenind stat beligerant și asociat taberei învingătoare. Antanta menține esența și spiritul Tratatului din 1916, adică eliberarea Transilvaniei și a Bucovinei și Unirea lor cu țara, cu limitări de ordin strategic, de altfel firești, și anume frontiera cu Ungaria nu avea ce căuta la porțile Debreținului și nici cea cu Regatul Sârbo-Croato-Sloven la o distanță de lovitură de tun de Belgrad. De altfel, Antanta n-a permis nici Beogradului să-și fixeze frontiera pe Mureș și să ia tot Banatul.

După Mărăști, Mărășești și Oituz suveranul reiterează în fața soldaților săi explicațiile privind motivele și rațiunile intrării statului liber în război: „Se încheie anul de când credincioși neamului am declarat război Austro-Ungariei. De atunci ne aflăm în luptă cu Germania și aliații ei. Războiul nostru nu porni din dorința de cucerire. Viața și roadele muncii voastre ne-au fost prea scumpe ca să ne fi gândit la risipa lor în scopuri deșarte. Războiul nostru este un război sfânt. A nu-l fi declarat ar fi fost o îndoită trădare: față de înaintașii noștri și față de șirul generațiilor cari vor să vie”. Regele a afirmat că în 1916 situația națională și internațională devenise de așa natură încât era cât se poate de limpede că ori România va izbuti să înfigă steagul la vest de Carpați, ori se va stinge viața românească și la est de Carpați. Suveranul a garantat că fiii și fiicele celor căzuți, ca și supraviețuitorii Războiului de Întregire și Eliberare Națională și toți cei îndreptățiți vor fi împroprietăriți, vor primi drepturi politice largi și și-a exprimat speranța că cei ce luptă pentru unitatea neamului vor avea parte de gratitudinea și recunoștința tuturor românilor care le va însoți memoria peste timpuri.

În anii neutralității americane, Wodrow Wilson mediază și propune părților beligerante pace fără victorie și fără înfrânți despre care nimeni nu știe cum, când și pe pielea cui s-ar fi semnat, dar Antanta europeană i-a atras atenția prin Nota din 10 ianuarie 1917 că nicio pace nu va fi semnată fără ca Franța să primească Alsacia și Lorena, România Transilvania, Bucovina, Banatul, Italia Trentino, Serbia teritoriile cu majorități iugoslave din Austro-Ungaria și fără reconstituirea Poloniei. SUA a declarat război numai Germaniei imperiale și militarismului ei care și a împins vasala, Austro-Ungaria, în conflict, președintele precizând că lupta nu se duce și cu poporul german pe care îl respectă. În cercuri mai restrânse afirmă că după ce acordă împrumuturi financiare enorme Antantei, aceasta fiindu-i îndatorată, SUA îi va impune condițiile ei de pace, tocmai prin statutul ei de asociat care-i va permite să-și conserve libertatea de a arbitra și de a demonstra că americanii au și alte scopuri în război decât puterile europene „bătrâne” și „egoiste”. În această fază a diplomației americane care se bate numai cu Germania, ce nu respectă libertatea mărilor și-i scufundă cetățenii, Lansing nu-l primește pe slovacul Stefanik în calitate la care ținea cel mai mult, de vicepreședinte al Consiliului Național Cehoslovac de la Paris, ci doar în aceea de ofițer al armatei „asociate” franceze. El își ceartă subordonații pentru faptul că nu l-au prevenit că Vasile Lucaciu nu este român din România, altă asociată a SUA, ci din Austro-Ungaria cu care Casa Albă nu era în război deoarece dacă ar fi știut acest lucru nu l-ar fi primit pentru a nu comite un „păcat” diplomatic. Totuși un „expert” l-a prevenit să fie atent și rezervat față de un popă catolic nesincer, „corupt”, care și-a încălcat propriul statut și celibatul și are un copil. Expertul nu știa prea multe lucruri nici despre români, nici despre statutul preoților uniți care spre deosebire de preoții catolici nu trebuiau să fie celibati.

Regele Ferdinand, retras cu armata și guvernul la Iași, i-a cerut lui Wilson să sprijine oficial unirea Transilvaniei, Banatului și Bucovinei cu Regatul, dar răspunsul tot oficial, a fost că guvernul SUA va sprijini refacerea României în frontierele din 1916 și-l va susține financiar și economic și după război.

În toamna și iarna anului 1917 și începutul lui 1918, situația României, privată de tezaurul ei de stat, având resurse secătuite, amenințată și jefuită de bolșevici care doresc să lichideze Dinastia și guvernul legal de la Iași, se agravează. Prezan și Rasoviceanu reprimă anarho-bolșevicii din Iași iar după luptele de la Galați, Pașcani și din alte locuri, trupele dominate de aceștia sunt scoase din Moldova. Bolșevicii ocupă Chișinăul, ucid unii lideri români care nu se adăpostesc la timp (Hodorogea, Mustafa), dar trupele generalului Broșteanu din Divizia XI-a, trimiși de Rege și de Brătianu în ianuarie 1918 îi alungă din oraș, Sfatul Țării proclamând în primă fază independența Republicii Moldova la 24 ianuarie, înzestrată cu guvernul condus de Daniel Ciugureanu, după care la 27 martie/9 aprilie republica și independența ei dispar prin votul aceluiași for care unește Basarabia cu Regatul României. Procesul a fost încurajat într-un spațiu geopolitic controlat de Germania și Austro-Ungaria, care mergând pe linia tradițională a împingerii României spre Răsărit și a combaterii iredentismului românesc spre Apus, urmărea să se asigure în afară de forța și puterea proprie, că Transilvania va rămâne Ungariei, întărită pe linia Carpaților cu 170 de sate, și Bucovina Austriei, România urmând să constituie și un fel de cămară sau chelar de aprovizionare cu grâne a Germaniei imperiale după modelul Ucrainei. 88 de voturi pentru, 3 contra și 36 de abțineri privind Unirea Basarabiei cu România, reflectă corect proporția etnică dintre 1.810.000 de români, 330.000 de ruși,

210.000 bulgari și găgăuzi, 75.000 de germani și 270.000 de evrei din Basarabia. Pacea de la Bufta – București, semnată de guvernul Marghiloman, era pe plan mai mic un fel de Brest – Litovsk românesc.

Independența Finlandei, deși recunoscută formal de bolșevici, este grav amenințată, deoarece Lenin și Stalin precizează că principiul independenței și autodeterminării naționale, de care au făcut atâta caz în teorie, nu trebuie să servească burgheziilor, ci doar cauzei socialismului și a clasei muncitoare. Moscova roșie prin intermediul comuniștilor finlandezi Manner și Kuusinen și al gărzilor roșii, sunt îndemnați să pună mâna pe putere, să înlăture parlamentul în care bolșevicii ieșeau mereu minoritari și să proclame intrarea Finlandei, unde staționau încă 40.000 de soldați ruși, într-o Federație de Republici sovietice. Comuniștii finlandezi și ruși declanșează un măcel intern, încercând prin teroare și frică să-și realizeze scopul. Dar, Finlanda reală și nu închipuit independentă reușește prin armata condusă de bravul baron Gustav Mannerheim ajutat de unele unități germane să reprime insurecția bolșevică internă, și intră triumfător la 16 mai 1918 în Helsinki, această zi devenind a doua zi a „Independenței”, după cea din 6 decembrie 1917. Luptele au fost grele, au durat 4 luni, după care comuniștii finlandezi luați prizonieri, considerați trădători de patrie și găsiți vinovați de jafuri, incendii și omoruri, sunt condamnați la moarte de curțile marțiale și executați (8.000 de cazuri). Estonia, autonomă la început, și-a ales un Parlament care a investit guvernul condus de Constantin Päts, dar după încercarea nereușită a unei lovituri de stat bolșevice, efectuată după modelul de la Petrograd, Parlamentul votează la 28 noiembrie 1917 ruperea oricărei legături cu statul rus. Bolșevicii ruși nu se lasă, pun imediat în funcție guvernul comunist al lui Jan Anvelt, atacă țara și-și instalează prietenul de ideologie și de clasă la Tallin. Parlamentul cere ajutor german la 28 ianuarie 1918 dar înainte de a ajunge nemții în capitală, comuniștii s-au retras din Tallin la ordinele lui Lenin și Troțki, care tratau cu Berlinul încheierea păcii; Guvernul legal este reinstalat și Estonia își proclamă formal Independența de stat. Germania nu acceptă în acest caz un stat eston independent, nici baronii baltici și etnia germană nu-l doreau, execută pe Juri Vilmus, arestează pe Päts și pe alți lideri estoni, iar cei ce au scăpat, s-au retras în exil. Estonii și letonii erau programați și înainte și după Brest – Litovsk să constituie un Ducat protejat de Kaiser, care în calitate de Rege al Prusiei constituise și înainte protectorul clasic al baronilor de aici. Formula este votată de un Landesrat comun întrunit la 16 februarie 1918. Congresul și Consiliul Național lituanian proclamă și el independența statului, Germania impunând și o alianță perpetuă a Lituaniei cu Berlinul. Puterile Centrale își impuneau astfel geografia politică în această zonă, instituind în majoritatea cazurilor mai degrabă state marionetă decât state cu adevărat independente.

Dinastia legală a României este salvată, în pofida propunerii de instalare pe tron a lui Iosif de Habsburg. Rămâne și un nucleu al Armatei Regale Române care protejează votul de la Chișinău și cel de la Cernăuți, dar Regele Ferdinand, Regina Maria, echipa demisă a lui Brătianu, Take Ionescu, care se strecoară și se retrage la Paris unde este trimisă sau repudiată și Misiunea Aliată, nu-și pierde speranțele în victoria finală a Antantei. Regina Maria i-a scris Regelui George al V-lea: „Englezii tăi îți vor spune cum am luptat până la sfârșit, chiar când se dăduseră învinși toți ceilalți, cum am încercat să măntuiesc ce nu se poate măntui, cum n-am pierdut niciodată nădejdea, cum eram gata să primesc orice jertfă și să înfrunt orice primejdie. Dar totul a fost în zadar. Norocul a fost împotriva noastră, nicio singură împrejurare nu ne-a venit în ajutor. Povestea e prea lungă ca să ți-o scriu, alții ți-o vor spune, și tu, acolo departe unde e izbânda, vei putea lucra pentru noi care am încercat să luptăm pentru voi. Vei lupta și vei învinge, și în ziua biruinței să nu uiți ...”.

SUA declară după Caporetto război și Austro-Ungariei, dar dintre cele 14 Puncte, cel de-al 10-lea enunță numai principiul respectării autonomiei naționale a tuturor popoarelor Austro-Ungariei, ceea ce însemna că Washington-ul era la nivelul programelor federaliste negermane și nemaghiare enunțate în urmă cu 60 – 70 de ani; Nikola Pašić a afirmat că în acest mod Primul Război Mondial nu va fi „un război pentru a termina toate războaiele” – cum visau americanii – ci va lăsa loc altuia până când Monarhia întreagă va fi distrămată. Beneș atrage atenția că nu există furie mai mare pentru oameni decât atunci când „se simt trădați de profetul lor”, iar Masaryk, aflat încă la Kiev, combate Punctul 10 într-o scrisoare adresată direct lui Wilson, pe adresa căruia sosește o replică a românilor din Paris, că autonomia propusă de el însemna de fapt dominarea exercitată de minoritatea de 19 milioane de austrieci și unguri asupra majorității de 30 de

milioane de negermani și nemaghiari. Beneș, bănuiește în plus că Wilson putea să-l influențeze și pe Lloyd George să renunțe la eliberarea până la independență a unor națiuni din Europa Centrală și Răsăriteană, iar alt ceh, Cirko Božinov califică actul ca un „eșec moral” dublat de o „greșală diplomatică și militară”. Alții constată că asemenea greșeli șochează „legenda wilsoniană” fără s-o distrugă, sperând în corectarea lucrurilor și îndrumarea lor spre independență. La 29 mai 1918 Secretariatul de Stat anunță că guvernul american a urmărit cu interes lucrările Congresului Raselor (Națiunilor) Asuprite din Austro-Ungaria de la Roma (aprilie 1918) și aspirațiile naționale ale Cehoslovaciei și iugoslavilor spre libertate au câștigat simpatia acestui guvern. Declarația înregistrează un anumit pas înainte, dar de la simpatie până la recunoașterea libertății rămânea oricum o oarecare distanță, erau necesare noi lămuriri și se așteptau declarații similare cu cea privind Polonia, a cărei refacere ca stat pe teritoriul său etnic a fost recunoscută de la bun început de Casa Albă.

Discuțiile dintre Masaryk și Wilson, unele atitudini din Congres, actul din 2 septembrie, marea manifestație de simpatie și mulțumire față de SUA din 15 septembrie 1918 organizată de personalitățile politice de seamă ale unor națiuni din Europa Centrală și Răsăriteană, Masaryk, Pederewski, Stoica, Bevione, Hinković, Hordoș și alții, concentrați în Uniunea Democratică a Europei de Mijloc, și-au dat roadele lor și au limpezit apele. La 2 septembrie 1918 actul de recunoaștere a beligeranței Consiliului Național Cehoslovac, aprobat de Președinte, devine act oficial, parte componentă a diplomației americane, este trimis misiunilor diplomatice și înaintat în 3 septembrie de Lansing personal lui Masaryk. În act, guvernul american constată că cehoslovacii și-au organizat corpuri de armată pe frontul de război, conduse de ofițeri de naționalitatea lor, care luptau contra Austro-Ungariei și Germaniei, urmărind să obțină independența, au conferit autoritate politică supremă Consiliului Național Cehoslovac. Ca atare, guvernul american recunoaște că există o stare de beligeranță între cehoslovacii astfel organizați și Germania și Austro-Ungaria, considerând Consiliul Național Cehoslovac guvern beligerant de facto, înzestrat cu autoritate proprie, care-l îndreptățește să conducă afacerile militare și politice ale cehoslovacilor. SUA intră oficial în alianță cu acest guvern de facto de acum recunoscut, cu scopul de a continua lupta împotriva inamicilor comuni: Austro-Ungaria și Germania. Casa Albă acceptă și proclamă formal libertatea și unitatea iugoslavă, fără să precizeze că recunoaște direct și separat Comitetul Iugoslav al lui Trumbic, venit la Washington, deoarece nici asociații mari europeni nu l-au ratificat ca atare, dar precizările legate de Comitetul Cehoslovac au fost fără îndoială inspirate după modelele britanic și francez.

Aceste decizii au întârziat până la această dată întrucât o bună bucată de vreme SUA și unele state ale Antantei au dus tratative secrete repetate cu Austro-Ungaria pentru a o desprinde și disocia de Germania printr-o pace separată. Dar toate tentativele au eșuat deoarece Monarhia a pus accentul în acel timp pe pace generală, neîndrăznind sau nedorind cu adevărat să se despartă de puternica Germanie. În noile condiții, notele recente ale lui Burian privind începerea negocierilor de pace pe baza celor 14 Puncte sunt sortite eșecului, contele Iuliu Andrássy-junior trimis în Elveția nu este primit de diplomații britanici și francezi, decât dacă ar fi venit nu în calitate de negociator ci de capitular fără condiții. Contele Tarnowski nu este nici el acceptat de americani și negocierile germane și austro-ungare prin canalele diplomatice ale Sfântului Scaun eșuează și ele. Manifestul din 16 octombrie privind federalizarea părții occidentale a Monarhiei, elaborat și în speranța că Wilson va putea fi influențat să accepte propunerile lui Burian nu mai au efect nici în exterior, nici asupra popoarelor vizate.

În răspunsul către Viena, Wilson a precizat la 18 octombrie că din moment ce SUA a recunoscut Consiliul Național Cehoslovac ca guvern beligerant de facto și de asemenea și-a dat acordul față de aspirațiile de libertate ale iugoslavilor, cele 14 Puncte nu mai corespundeau noii evoluții a lucrurilor și nu mai putea fi vorba de autonomiile popoarelor din Austro-Ungaria ca bază a păcii. Președintele se simte obligat și onorat să insiste că în această problemă nu el, ci aceste popoare erau îndreptățite să-și exprime aspirațiile și propriile concepții despre drepturile și destinele lor ca membri ai familiei națiunilor libere. Wilson a afirmat că Austro-Ungaria era o cocioabă putredă, susținută pe toate laturile sau părțile ei de proptele care trebuie înlăturate pentru ca întreaga clădire să fie demolată.

Consiliul de la Paris devine guvern cehoslovac, Kramář Karl vine la Paris pentru consfătuiri, se întoarce acasă prim-ministru, Eduard Beneš este ministru de externe, Stefanik ministru de război dar este departe, în Rusia bolșevică și se ocupă de repatrierea Legiunii Cehe. Adunarea de la Turcsansky Sviaty Martin declară la 28 octombrie că toate partidele slovace acționează pe baza principiului președintelui Wilson, că poporul slovac își ia soarta în propriile mâini, parlamentul ungar nu-l mai reprezintă nicăieri și este parte a poporului cehoslovac pe baza unei independențe complete. În același spirit au fost pronunțate cu zece zile înainte în Parlamentele din Viena și Budapesta declarațiile cehului Stanek, slovenului Korošek, polonezului Ignacy Dacsynski, slovacului Iuriga. Unii minoritari cer în Adunare garanții mai solide, o autonomie mai pronunțată pentru slovaci sau chiar o unire de probă de 10 ani, dar sunt respinși de majoritate.

Ulterior, prin Declarația de la Pittsburg, semnată și de Masaryk, se cere un parlament local, ca garanție a respectării doleanțelor slovace în funcționarea statului. Încercările din 1919 a unor slovaci ultra-autonomiști de a obține direct de la Conferința de Pace o autonomie puternică sau un plebiscit separat pentru Slovacia, susținute la Paris de părintele Hlinka și părintele Jehlička, au eșuat și la cererea Delegației Cehoslovaciei cei doi au fost arestați de poliția franceză și expulzați.

Conflicte grave au apărut între Nikola Pašić, prim-ministru al Serbiei, care dorea centralism în noul stat pe baza ideii Serbiei Mari, și croatul Ante Trumbić, Președintele Comitetului Iugoslav de la Londra, care milita pentru o federație reală și egală de state. Pašić dorea ca Marile Puteri aliate să-i recunoască dreptul exclusiv de a-i elibera pe slavii din Austro-Ungaria, iar Trumbić le cerea să recunoască oficial Comitetul Iugoslav de la Londra ca unicul purtător de cuvânt al iugoslavilor „habsburgi” cu scopul expres ca în această postură să impună de la egal la egal formula federalistă. El dorea ca Serbia ortodoxă să fie egală cu Croația și Slovenia catolice deoarece mentalitățile slavilor catolici, inclusiv a celor din Dalmația, fiind în strânsă comunitate artistică, morală și intelectuală cu austriecii, italienii și ungurii, erau de tip occidental, pe când sârbii, pe jumătate civilizați (zicea liderul croat), erau „hibridi balcanici”, rezultați din amestecul slavilor cu turcii. Dar și printre sârbii orientali și „hibridi” au existat diplomați obiectivi, cuminți și moderați de genul lui Mihajlović, care a servit cu strălucire interesele iugoslave în SUA și nutrea față de slavii catolici din Monarhie sentimente de respect real și de fraternitate adevărată. Marele învățat și democrat britanic, Wickham Steed, care gândea la fel, a ținut mult la Mihajlović. Într-o convorbire cu Pašić îi respinge toate argumentele pentru impunerea ideii mari sârbe, îl acuză că are o atitudine și comportament de pașă, respinsă demult în statele democratice europene și în SUA, și îi reproșează că l-a destituit pe Mihajlović, somându-l să nu procedeze la fel cu Iovanović, ministrul sârb de la Londra, adept și el al unei federații democratice. Pašić i-a replicat, neimpresionat și imperturbabil, că l-a destituit pe Mihajlović pentru nesupunere, și ca să demonstreze cine este adevăratul stăpân, îl va demite și pe Iovanović dacă nu-i va executa ordinele. Sub presiunea Marilor Aliați s-a ajuns totuși la Declarația de la Geneva, din 9 noiembrie 1918, care stabilea în sens democratic structura statului iugoslav, acceptată și de Pašić, dar repudiată tot de el în scurt timp, folosindu-se de faptul că acasă ocupația italiană, ce dorea să includă noi teritorii față de cele stipulate în Acordul de la Londra din 1915, amenință interesele și integritatea iugoslavă. Statul iugoslav de la Zagreb, de scurtă durată, votează la 1 decembrie 1918 Unirea cu Serbia pe baze unitare pentru a rezista Italiei în cadrul Regatului Sârbo-Croato-Sloven, unde intră și Muntenegru. La 5 decembrie 1918 izbucnesc conflicte între croați și soldații sârbi, la Zagreb, iar în mai 1919 Radić înaintează Antantei o Petiție cu 167.667 de semnături care cer independența Croației, și este respinsă. Erau semne care prevesteau că istoria iugoslavă putea deveni istoria cauzelor pierdute dacă nu se puteau stabili bazele unei adevărate federații între egali.

La 5 noiembrie 1918 este eliberată Declarația guvernului american privind recunoașterea unificării naționale române, care este trimisă la Iași. În Declarație s-a afirmat că guvernul SUA nu este nepăsător față de aspirațiile poporului român din Regat și din afară, că a fost martor al luptelor, suferințelor și sacrificiilor îndurate în lupta contra inamicilor și opresorilor lui. Guvernul american simpatiza hotărât cu aspirațiile și spiritul unității naționale ale românilor de pretutindeni și nu va pregeta ca la timpul potrivit să-și exercite toată influența pentru ca drepturile politice și teritoriale juste ale poporului român să fie obținute și să-i

ofere siguranță împotriva oricărei agresiuni străine. Regele Ferdinand i-a mulțumit oficial lui Woodrow Wilson pentru Declarație, l-a destituit pe Marghiloman și l-a numit prim-ministru pe generalul Constantin Coandă, și în noile raporturi de forțe internaționale se reactivează spiritul și exemplul faptelor din 1916 – 1917. Regele, în noiembrie 1918, reitiera comandamentele din 1916 spunând: „Sufletele celor căzuți pe câmpul de onoare vă binecuvântează pentru această ultimă suflare. Privirile credincioșilor aliați sunt îndreptate cu dragoste și încredere spre țara noastră și fiii ei. Camarazii noștri de arme din biruitoarele armate franceză și engleză, care vin în ajutorul nostru, cunosc vitejia voastră de la Oituz, Mărăști și Mărășești. Arătați-le că timpul de așteptare n-a putut să slăbească brațul ostașului român. Frații noștri din Bucovina și Ardeal vă cheamă pentru această ultimă luptă ca, prin avântul vostru, să le aduceți eliberarea de sub jugul străin”. Cernăuțiul a fost ocupat de ucrainieni dar eliberat de ostașii conduși de generalul Iacob Zadic, după care la 15/28 noiembrie 1918 este votată Unirea Bucovinei cu România. Victor Antonescu, fost ministru al României de la Paris, survolează cu un avion francez de la Salonic Balcanii și teritoriul ocupat de Centrali, pentru a putea aduce lui Brătianu mesajul personal al lui Clemenceau: „Fiți gata, Berthelot sosește”. Berthelot trimite la Iași pe Robert de Flers pentru întocmirea planurilor de mobilizare și cooperare, sau mai precis re Cooperare cu Antanta, care erau deja gata elaborate de generalul Prezan. Românii transilvăneni solicită ajutorul militar al guvernului regal de la Iași, unde Consiliul Național Român de la Arad îi trimite pe părintele N. Bălan și pe căpitanul N. Precup pentru coordonarea acțiunilor, iar Brătianu l-a trimis pe profesorul Halița în același scop. Brătianu și-a sfătuit conaționalii ca în clipa mult așteptatei Uniri a tuturor românilor, viitoarea Adunare să se bazeze în lucrările și hotărârile sale pe principiile cele mai democratice din Europa și le-a promis că România își va trimite din nou trupele spre vest. Brătianu i-a îndemnat pe frații din Transilvania să se unească strâns și hotărât în jurul Regelui și prin el acționând ca o singură ființă, să intre toți în marele stat român.

Ziua de 18 noiembrie/1 decembrie 1918, zi de fericită coincidență, are o dublă semnificație și anume: intrarea Dinastiei, a Guvernului și Armatei Regale Române la București, de unde s-a declarat și a pornit în 1916 Războiul de Eliberare și de Întregire Națională și votul Marii Adunări Naționale de la Alba-Iulia pentru Unirea Transilvaniei cu România. Acesta s-a exprimat în prezența a peste 100 000 de români pe baza principiului autodeterminării naționale reale și reprezentative, în numele voinței majorității locuitorilor. Aici s-au respectat principiile electorale democratice în alegerea de către popor și numirea deputaților oficiali de instituțiile române (1.228), mandatați să voteze unirea și, odată cu ea, realizarea celei de a III-a faze a constituirii statului tuturor românilor. Respectul față de naționalități era inserat la Punctul III și trecut printre „principiile fundamentale” la alcătuirea statului român prin formula „deplina libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare”. Libertate confesională, regim democratic prin vot universal, libertatea presei, de asociere și întrunire, reformă agrară radicală, o legislație modernă pentru muncitorime, dovedeau și ele opțiunile delegaților și ale participanților. Dorința lor ca într-o comunitate a națiunilor libere, înființată de Congresul de Pace apropiat, să se asigure dreptate, siguranță și libertate pentru toate națiunile mari și mici, și să se elimine războiul ca mijloc de reglementare în relațiile internaționale, dovedeau că românii cunoșteau și erau pătrunși de justetea principiilor wilsoniene. Românii transilvăneni salutau pe frații lor ce i-au întrecut în Unirea cu Țara, și își exprimau recunoștința pentru memoria ostașilor ce au murit pentru libertatea și unitatea națiunii române și față de Puterile Aliate care „au scăpat civilizația de ghearele barbariei”. O autonomie provizorie până la întrunirea Constituantei României Mari și instituirea Marelui Sfat Național erau menite să rezolve o parte din treburile curente până la preluarea tuturor atribuțiilor de către noul stat.

Suveranul a subliniat că a fost și a rămas credincios neamului și hotărârii cruciale din 1916, care a deschis drumul prin lupte și jertfe grele pentru exprimarea voturilor din 1918. Luptele și jertfele ostașilor ilustrează deviza „per aspera ad astra” prin însuși faptul că au făcut dintr-un Regat Mic un Regat Mare. În timpul Războiului, Regele a înțeles mai adânc dimensiunile și capacitățile reale ale poporului român, i-a simțit puterea de rezistență în toată dimensiunea și splendoarea ei, care explică nu numai evenimentele de atunci, dar și păstrarea limbii și ființei de-a lungul unui timp istoric încărcat de soartă cu multe vicisitudini. Suveranul și-a întărit convingerea că talpa țării, țărânul român în uniformă militară și în luptă dărză și grea

pentru viitorul neamului său, are dreptul inalienabil la o deosebită sollicitudine și împroprietărea lui este răsplata binemeritată a jertfelor depuse de el pe altarul României. Convins că și-a făcut datoria față de Dumnezeu și față de poporul său, Regele salută cu bucurie sosirea zilei în care toți românii culegeau roadele încrederii în ei înșiși și în trăinicia neamului deoarece idealurile vechi au devenit fapte împlinite. România mamă și-a strâns copiii la sânul ei, Basarabia și Bucovina au venit la casa părintească și tocmai în acea zi fericită de 1 Decembrie, când el și guvernul au reintrat în Capitala Regatului, Transilvania vota și ea Unirea cu țara. În aceste momente fericite, Regele a cerut îngăduința să-și exprime prinosul de recunoștință poporului român și bărbaților de stat ce l-au ajutat pe el și țara întreagă în marea operă de îndeplinire a visului tuturor românilor. Sufletele și puterile unite trebuiau închinute binelui obștesc, viitorul să se întemeieze pe baze democratice și sănătoase pentru ca poporul să se bucure de un viitor strălucit la care are tot dreptul să aspire.

Dar, la 22 decembrie 1918 vin la Cluj 44.000 de unguri care în numele unei minorități de 1.661.805 de conaționali, neagă votul de la Alba-Iulia, rostit în numele unei majorități de 2.830.040 de români, și își exprimă dorința să rămână în Ungaria. Sașii, întruniți la Mediaș, în ianuarie 1919, și șvabii la Timișoara în august 1919, au recunoscut însă Unirea, ca și evreii din România. Evreii din Transilvania au declarat că așteaptă decizia Conferinței de Pace, pe care o vor recunoaște necondiționat. În spatele liniei de demarcație stabilită de Belgrad, care nu era de fapt menită să traseze frontiere, autoritățile și ostașii maghiari trec la represalii împotriva românilor, din trenuri militare se trag focuri asupra satelor românești, dar linia se mișcă spre limitele viitoarelor frontiere, ca și în cazul Slovaciei, unde după votul din 28 octombrie guvernul ungar trimisese trei divizii, devenite deja de ocupație și de blocaj a ființei noului stat. După Nota Vyx, maghiarii încearcă cartea roșie, Bela Kun repetându-l pe Károlyi ocupă Slovacia, pe care o bolșevizează, și în colaborare cu Moscova roșie încearcă și distrugerea României Mari. Planul era ca prin atacuri concentrice trupele bolșevice să facă joncțiunea pe Carpați, Ungaria comunistă să recupereze Transilvania, iar Rusia Sovietică Basarabia și Bucovina. Armata Regală Română respinge atacurile repetate ale Rumserodului peste Nistru, unde cade la datorie generalul Sabin Poetaș, ce făcuse minuni de vitejie la Topraisar, Neajlov și Mărășești, dar voturile din 27 martie/9 aprilie și 15/28 noiembrie 1918 rămân valabile. Marele atac ungar bolșevic din iulie este respins în 1919, consolidând votul din 1 decembrie 1918, Budapesta este ocupată și regimul comunist înlăturat, și odată cu el cade definitiv planul ca prin Bela Kun acest regim sinistru să fie instalat la Viena. În 1919 – 1920 s-au dat lupte grele pentru menținerea ființei și independența de stat a Letoniei, Estoniei, Lituaniei și Poloniei împotriva acelorasi ruși roșii care sunt învinși, dar reușesc să lichideze independența de stat a Ucrainei, Armeniei, Georgiei, ce apelasă și ele la sprijinul Antantei și al lui Wilson, chemat să patroneze fixarea frontierelor Armeniei și să protejeze independența statelor din zonă. Dar Wilson, „arbitrul suprem” și Antanta erau departe și alții au decis atunci destinul acestor state mici. 200.000 de ostași polonezi ai lui Pilsudski și 6.000 de francezi conduși de generalul Weygand resping atacurile lui Stalin și Tuhacevski la porțile Varșoviei, salvează Polonia și blochează înaintarea bolșevicilor ruși spre Germania și implementarea totalitarismului roșu în această țară. Aceste state din Europa Centrală și Răsăriteană salvându-și independența proprie, au contribuit împreună cu Antanta la stoparea extinderii comunismului pe continent.

Practic vorbind, independența și unitatea statelor naționale din Europa Centrală și Răsăriteană a devenit posibilă și operantă deoarece în acest spațiu controlul austro-ungar și german a fost înlăturat de Antantă și SUA și de statele aliate, care au deschis drumul și posibilitatea exprimării dorinței de independență și de unitate și apoi, tot prin concurs comun, au fost benefic reprimat atacurile bolșevice ruse și ungare. Sinteza dintre controlul și protecția acestui spațiu exercitat de marile puteri și modele democratice la ele acasă și în Europa Centrală și Răsăriteană și deschiderea și dorința firească de unitate și independență națională a majorității locuitorilor, și-au dat roadele lor în anii 1918 – 1921. Nicolae Iorga intuiește importanța sintezei în mai 1919 când trăgeau tunurile și la est și la vest pentru menținerea ființei statului, la ședința Academiei Române ce-și serba semicentenarul, unde spunea că idealurile naționale vor fi realizate și implementate în geografia politică nouă deoarece au prins și au ajuns „la cea mai dintâi revizuire rațională a hărții lumii, ca aceea la care se procedează astăzi, sub ocrotirea unor arme biruitoare

pentru drept și cu înțeleaptă chibzuire a unor șefi de state și a unor miniștri cari sunt cugetători, scriitori politici, istorici și profesori la Universitate”. Sub cupola sau sinteza mare euro-atlantică, au funcționat sinteze mai mici, adică războaiele locale proprii ale statelor și națiunilor mici, România (1916 – 1919), Polonia, Estonia, Lituania, Letonia, Finlanda, Cehoslovacia (1918 – 1921).

Statele din Europa Centrală și Răsăriteană n-au fost imperialiste, formate prin jafuri și anexiuni de teritorii străine și n-au constituit „copii monstruoși” ai Sistemului de la Versailles, după cum au fost calificate unele din ele de către Moscova roșie între 1921 – 1939. Imediat după 1918, în Polonia dintr-un total de 27.176.717 oameni, 18.814.239 erau polonezi (69,2%), 3.898.431 erau ucrainieni și ruteni (14,3%), 2.110.448 erau evrei (7,8%), 1.060.237 erau bieloruși (3,9%), 1.059.194 erau germani (3,9%), etc. În Cehoslovacia, în 1921, dintr-un total de 13.613.172 de oameni, 8.760.937 erau cehoslovaci (65,51%), 461.849 erau ruteni (3,45%), 3.123.568 erau germani (23,36%), 745.431 erau unguri (5,57%), etc. Populația României a crescut de la 7,9 milioane de locuitori în 1915 la 14,7 milioane în 1919, la 18 milioane în 1930 și la 20 milioane în 1939. În 1930 din 18.057.028 de locuitori, 12.981.324 erau români (71,9%), 1.425.507 erau unguri (7,9%), 745.421 erau germani (4,1%), 728.115 erau evrei (4%) și alții reprezentau 12,1%. În Iugoslavia, 74,7% erau sârbi, croați, muntenegreni și ucrainieni, 8,5% erau sloveni, 3,8% erau albanezi, 4,2% erau germani, 3,9% erau unguri și 1,9% români (231.968 de persoane).

Protecția cea mai însemnată a existenței independente și unității naționale de stat a acestor popoare ar fi fost oferită de Liga Națiunilor, viguroasă, puternică și capabilă să impună respectarea principiilor Covenantului, să anihileze orice agresor în timp util, să evite o nouă conflagrație și să respecte status-quo-ul stabilit la Versailles. Funcționarea unei Ligi de asemenea capacitate și structură presupunea ca ea să funcționeze sub egida și sub îndrumarea triumghiului Washington – Londra – Paris, dar republicanii blochează intrarea SUA în Ligă, lăsând „parohia” mare europeană pradă propriilor și frecventelor convulsii din perioada interbelică. În 1938/9, Cehoslovacia dispare și adevăratul copil monstruos al alianței celor mai sângeroase regimuri totalitare din istoria societăților umane, Tratatul semnat la 23 august 1939 de Ribentrop și Molotov în numele Moscovei comuniste și a Berlinului nazist, duce la declanșarea celui de al Doilea Război Mondial la 1 septembrie 1939, care înseamnă și lichidarea Sistemului de la Versailles în Europa Centrală și Răsăriteană. Molotov, făcând din adevăr minciună și falsificând conținutul cuvintelor, a declarat în 1939 că se felicita că, împreună cu nemții, a distrus acel copil monstruos al Tratatului de la Versailles, care a fost Polonia. O legendă spunea că în antichitate Confucius a fost întrebat ce ar face dacă ar deține puterea de stat. Filosoful a răspuns că ar începe cu a da cuvintelor sensul lor real. Ori bolșevicii au început cu a nega sensul real al cuvintelor și al principiilor proclamate (autodeterminare, pământ pentru țărani, pace fără anexiuni etc.). Polonia este lichidată a patra oară în istoria zonală europeană și internațională, cea mai mare parte revenind lui Hitler, și partea orientală lui Stalin, care atacă și Finlanda în 1939 – 1940, ocupându-i teritoriul sudic, URSS-ul fiind exclusă atunci din Ligă ca stat agresor. În 1940 Letonia, Estonia, Lituania, Basarabia, Bucovina de Nord, Herța, sunt anexate de URSS, Transilvania de Nord este ocupată Ungaria, unele teritorii cehoslovace și iugoslave intră tot sub ocupație ungară în 1938–1941. Statele revizioniste mici se folosesc de Pactul Ribentrop-Molotov, revizionist și el, pentru a-și recâștiga unele din teritoriile deținute înainte de 1918. Dar de acest pact au profitat și unele națiuni care au fost nemulțumite în cadrul statelor create la 1918, ca de pildă slovacii și croații, care și-au creat state independente proprii. Germania anexează în 1938 Austria și regiunea sudetă a Cehiei, pe care o încadra ulterior în Protectoratul Boemiei și Moraviei. În anul 1918 austrieicii au încercat să evite „Pacea lui Clemenceau” cu „Pacea lui Wilson”, cerându-i președintelui american să sprijine autodeterminarea și pentru ei, ca și pentru celelalte națiuni ce s-au pronunțat pentru acest principiu și au fost aprobate de Casa Albă, și au votat Unirea cu Germania, devenite amândouă republici. Franța, dar și Anglia, sceptice în reușita proiectului lui Wilson privind implicarea SUA într-o Ligă puternică și eficace capabilă să apere pacea și status quo-ul, nu acceptă unirea a 6 milioane de austrieeci și 3 milioane de germani sudeți cu Germania, care ar fi devenit astfel automat tot atât de puternică în 1918 – 1920, când era învinsă ca și în 1914, când a contribuit la declanșarea Primului Război Mondial. Nici măcar Italia nu este de acord în acei ani cu aplicarea principiului autodeterminării de către austrieeci și cu formarea unității germane, deoarece

prefera la graniță un stat german mic și nu unul mare și puternic. Wilson a insistat ca în cazul unei evoluții internaționale democratice pașnice Unirea Austriei cu Germania să se efectueze sub controlul Ligii Națiunilor. Dar în Europa lucrurile au evoluat antidemocratic după 1933, până când Pactul Ribentrop-Molotov contribuie direct la declanșarea celui de Al Doilea Război Mondial, după ce Unirea Austriei cu Germania se face prin cucerirea ei de către Berlin (Anschluss), ceea ce Versailles-ul a interzis și nu prin Liga părăsită de Berlin de câțiva ani. Între 1939 – 1941, după ce URSS cucerește unele teritorii orientale și Hitler supune și cucerește multe state occidentale, Europa este de fapt tiranizată, asiatică și dezeuropenizată de comuniști și de naziști.

O parte din Sistemul de la Versailles este repusă în funcțiune prin reconstituirile în forme ajustate de Moscova, și favorabile ei, ale Poloniei, Cehoslovaciei și Iugoslaviei. Stalin rămâne cu teritoriile poloneze din 1939, oferind Poloniei teritorii bogate economic în vest, de unde sunt expulzați peste 6 milioane de germani și sunt colonizați polonezii din URSS. Din Cehoslovacia sunt expulzați peste 3 milioane de germani sudeți, dar teritoriile rutene sunt încadrate în URSS, Germania este divizată în două, unitatea ei națională lăsată în ființă în 1918 este distrusă și din Europa Centrală și Răsăriteană dispar milioane de germani. În 1937 în Cehoslovacia trăiau 3.230.000 de germani, în 1950 au rămas 200.000, în Polonia 741.000 la 100.000, în Danzig (Gdansk), fost oraș liber la Versailles au dispărut toți cei 350.000 de germani, în România, 720.000 la 380.000, în Iugoslavia 575.000 la 55.000, în Ungaria 530.000 la 150.000. Dacă în Europa de Est și de Sud-Est în 1937 trăiau 6.600.000 de germani, în 1950 au rămas doar 1.099.000, iar Germania a pierdut 21% din teritoriul recunoscut la Versailles, care a lăsat neatinsă partea bună a operei bismarkiene de unificare națională. Deci soarta Germaniei și a germanilor din acest spațiu la anii 1918 – 1920 nu a fost atât de crudă cum au cântat-o și o cântă unele „vrăbii”.

Pactul Ribentrop-Molotov reiterează într-un fel spiritul de colaborare din 1917 – 1922, dintre Germania imperială și Germania Republicii de la Weimar și Rusia Sovietică. În primul caz, din 1917 – 1918, Berlinul imperial alimentează prin celebrul dar de sinistră memorie „canal roșu” aducerea la putere a bolșevicilor pentru a încheia pacea separată și a se năpusti asupra Antantei pe frontul de vest iar în al doilea, din 1922, prin Tratatul de la Rapallo deschide perspectiva alianței dintre cele două mari puteri una exclusă și alta înfrântă la Sistemul de la Versailles. Căzute între Scylla rusească roșie și Carybda germană brună, între 1939 – 1941, popoarele din Europa Centrală și Răsăriteană suferă lovituri cumplite și sunt împinse înapoi în tenebrele și suferințele unei istorii dramatice de care au avut parte în trecutul nu prea îndepărtat. Aducerea la putere de către imperialiștii germani ai lui Wilhelm al II-lea și a guvernului său a rușilor bolșevici în 1917 s-a dovedit a fi în perspectiva timpului o conspirație extrem de periculoasă în istorie, cu consecințe adânci și nebanuite, cel puțin la început, pentru soarta Europei Centrale și Răsăritene. Împins pe scena istoriei de Berlin, regimul bolșevic, atacat și trădat de prietenul brun în 1941 și urcat fără voia lui în căruța coaliției marilor puteri democratice, semnează cu mâini mincinoase principiile democratice ale Cartei Atlantice, pe care le încalcă după 1945, instituind după modelul Moscovei regimul totalitarist comunist până dincolo de Oder-Neisse.

În spațiul Europei Centrale și Răsăritene controlat de Armata Roșie și regimurile instaurate de ea fie că era vorba de micile state învingătoare, fie învinse, apar deportări de mase, execuții, frică și teroare, care anihilează democrația, înlătură societatea civilă și pluripartidismul lichidează proprietățile a zeci de milioane de țărani și meseriași destoinici. În acest spațiu părinții României Mari, ai independenței Poloniei, Letoniei, Lituaniei, Cehoslovaciei interbelice, cunosc o soartă tragică sfârșindu-și zilele în închisori sau în fața plutoanelor de execuție. Social-democrații Jumanca și Flueraș, național-țărăniștii Maniu și Mihalache, istoricul Gheorghe Brătianu, fiul lui Ionel Brătianu, cu rol însemnat în făurirea României Mari din 1918, nepot al lui Ion Brătianu, unul din artizanii Independenței de Stat a României și completării ei cu Dobrogea, Delta Dunării, Insula Șerpilor la 1877/8, fratele acestora, Dinu Brătianu în vârstă de peste 80 de ani, generalul Iacob Zadic în vârstă de aproape 100 de ani, și mulți alții, au parte de acest destin nefericit. Fiul lui Thomas Masaryk, Ian Masaryk, este aruncat pe fereastra cabinetului său ministerial de la Praga, mulți democrați cehi, polonezi, baltici, sunt arestați, deportați și executați. Asemenea fenomene se repetă și la bulgari, unguri și la germanii estici necomuniști.

În contra-partidă Anul 1918, privit în perspectiva istorică a genezei ideii europene, i-a creat un climat favorabil deoarece a pus în ființă acea liră armonioasă a Europei, formată din toate coardele ei, deci din toate statele europene independente și unitare până la Nistru. Acum se termină cu ideologiile și clasificările vechi, din secolul al XIX-lea, că unele popoare sunt numai popoare de țărani, cu culturi minore, incapabile să se autoguverneze, iar altele sunt politice, posedă culturi majore și tradiții veridice de stat, sunt menite să dețină veșnic toate teritoriile și popoarele cucerite de strămoșii lor. Tarele trecutului sunt sau par depășite și se instituie într-o Europă democratică după 1918 principiul existenței și funcționării unor state independente în principiu egale și membre ale Societății Națiunilor. În Europa anilor imediat următori Versailles-ului se răspândesc principiile pan-europene ale lui Richard Coudenhove-Kalergi, în 1926, la Viena, are loc Congresul Pan-Europa, Germania intră în Ligă, germanul Stresemann se apropie de francezul Briand, care la 5 septembrie 1929, de la tribuna Adunării Generale a Ligii Națiunilor a lansat planul său de înființare a unei Federații a Statelor Europene. Criza economică, regimul hitlerist, acțiunile și presiunile de tot felul și în toate direcțiile ale revizionistilor, au blocat însă procesul ce continuă în perioada postbelică și se realizează pe etape la început în vestul Europei și mai apoi după căderea imperiului diavolului roșu moscovit și a comunismului, și în Europa Centrală și Răsăriteană emancipată de comunism. Spiritul de la Versailles și respectul față de unitatea germană de la 1918, renaște după căderea zidului Berlinului, odată cu reunificarea Germaniei, când Willy Brandt, fericit și mulțumit, a putut să exclame "Ceea ce aparține întregului crește și se dezvoltă acum împreună", ca țară ce-și continuă în noua structură destinul ei de membră a Europei Unite. Românii însă nu pot să spună, după model german, că ceea ce a fost un întreg la 1918, crește și se dezvoltă din nou împreună după 1991, deoarece la Prut, podul de flori n-a devenit pod de piatră, Prutul rămâne al doilea Milcov și românii nu vor sau nu pot să-l soarbă pentru a realiza unitatea de stat de la 1918.

Spiritul Anului 1918 nu este distrus nici de destrămările Cehoslovaciei și Iugoslaviei după 1991. Și în aceste cazuri a operat principiul autodeterminării naționale deoarece slovacii, croații, slovenii erau majoritari în țările lor, aveau dreptul să se desprindă de vechile state în care s-au simțit neglijăți sau oprimați și să-și întemeieze state proprii, unii pe cale pașnică, alții prin război. Dar noi credem că în pofida oricăror limitări, Anul 1918 își trimite mesajul său puternic înnoitor și prin revigorarea statelor independente Lituania, Estonia, Letonia, Ucraina, Armenia, Georgia, Azerbaidjan, Tadjikistan, ceea ce înseamnă că dorința de libertate a popoarelor n-a dispărut de pe fața pământului, ci s-a reafirmat cu tărie atunci când exprimarea și aplicarea ei în practică a devenit permisivă pe masa de operație a istoriei prin decesul și dispariția, sperăm ireversibilă, a imperiului roșu de la Răsărit. Esențial este faptul că destinele majorității statelor din Europa Centrală și Răsăriteană au intrat sub cupola democrației și a Europei Unite și sunt strâns legate de cele ale statelor occidentale fondatoare și de colaborarea cu SUA în cadrul NATO și al ONU, în încercările comune de a avea sau conserva o lume pentru pace și democrație. În Europa Unită Austria, Ungaria, România, ca și celelalte state componente sunt împreună, au destine comune în cadrul ei, ce-și vor găsi împlinirea prin adoptarea unei viitoare constituții europene, întărirea și modernizarea instituțiilor ce-i îndrumă și aplică activitățile și pașii pe continent și pe plan global.

Bibliografie:

- Mamatei Victor S., *The United States and East Central Europe: 1914 – 1918. A Study in Wilsonian Diplomacy and Propaganda*, Princetown, Princeton University Press, 1957.
- Margaret MacMillan, *Peacemakers. The Paris Conference of 1919 and Its Attempt to End War*, London, 2002.
- Masaryk Thomas, *La resurrection d'un Etat. Souvenir et reflections. 1914 – 1918*, Paris, 1930.
- David Smith, Artis Pabriks, Aldis Pursand, Thomas Lane, *The Baltic States: Estonia, Latvia and Lithuania*, London and New York, 2002.

- Banac Ivo, *The National Question in Yugoslavia. Origins, History, Politics*, Cornell University Press, Ithaca and London, 1984.
- Pavel Teodor, *Între Rusia țarilor și Germania wilhelmiană*, Cluj-Napoca, 1996.
- Iutikkala Eino, Prinen Kauko, *Histoire de la Finlande*, Traduit du finnois par Claude Sylvain, Neuchâtel, 1978.
- La fin de la Première Guerre Mondiale et la nouvelle architecture géopolitique européenne*, sous la direction de George Cipăianu et Vasile Vesa, Presse Universitaires de Cluj, 2000.
- Gheorghe Iancu, George Cipăianu, *La consolidation de l'union de la Transylvanie et de la Roumanie (1918 – 1919)*, Témoignages français, Bucarest, 1990.
- Heller Michel, Nekrich Aleksandr, *L'utopie au pouvoir. Histoire de l'URSS de 1917 à nos jours*, traduit du russe par Vladimir Berelovich et Anne Goldegy-Faucard, nouvelle édition augmentée, Paris, 1985.
- Dumitru Suci, *Monarhia și făurirea României Mari (1866 – 1918)*, București, 1996.
- Idem, *Anul 1918 în Europa Centrală și Răsăriteană. Evoluția ideii de Europă Unită. Perspectivă și retrospectivă istorică*, Cluj-Napoca, 2003.
- Idem, *Evoluția ideii de Europă Unită*, București, 2007.
- Rothschild Joseph, *East Central Europe between the Two World Wars*, Seattle, University of Washington Press, 1974.
- Taylor A. J. P., *The struggle for mastery in Europe, 1848 – 1918*, Oxford at the Clarendon Press, 1954.

**L'Année 1918 en Europe Centrale et de l'Est et les Unions de la Bessarabie,
de la Bucovine et de la Transylvanie avec la Roumanie.
Regards comparatives, perspective et rétrospective historique
Résumé**

L'Année 1918 en Europe Centrale et de l'Est et le Système de Versailles en Europe Centrale et de l'Est a achevé les questionnes nationales du XIX-ième siècle, a solutionné par l'impact et l'application du principe de l'autodétermination et par les Guerres des Affranchissement et des Complètement Nationales les désirs des populations majoritaires de bâtir des Etats indépendants et unitaires ou de parachever les unités nationales partiellement réalisé au XIX-ième siècle. En Europe Centrale et de l'Est a apparu une nouvelle géographie politique et un nouveau et tout à fait démocratique système d'établissement des frontières des États basé sur les votes des habitants majoritaires qui a inclus 115 millions des européennes dont 24 millions ont été des minoritaires. Les rapports entre les majoritaires et les minoritaires a été généralement de 1 à 5, avec quelques variations dans le cas de la Pologne et de la Tchécoslovaquie de 1 à 3 et de la Roumanie de 1 à 4. C'est ainsi que la géographie politique et étatique de l'Europe Centrale et Orientale a été harmonisé en 1918 avec celle de l'Europe Occidentale où des États unitaires et centralisés ont fonctionné depuis des siècles ou celle de l'Europe Centrale de l'Ouest où les Italiens et les Allemands ont réalisé leurs unités étatiques dans la deuxième moitié du XIX-ième siècle. Les attaques bolcheviques russes et hongroises déclanchés entre 1918-1921 ont menacé l'intégrité territoriale de la Finlande, de la Roumanie, de la Tchécoslovaquie, de la Pologne et des Pays Baltes et les votes exprimés en 1918 pour leurs indépendance ont été grièvement mise en danger. C'est ainsi que pour ces États la Première Guerre Mondiale n'était pas fini en 1918 et ils ont été obligé, aidé par l'Atlante, de défendre de nouveau par guerres nationales les votes de 1918, l'existence, l'indépendance et l'intégrité territoriale de leurs pays, qui ont été reconnus comme telles par les Traités du Système de Versailles est sont devenus membres de la Ligue des Nations. C'est ainsi que les votes des 27 Mars/9 Avril, 15/28 Novembre et 18 Novembre/1 Décembre 1918 et les Unions de la Bessarabie, de la Bucovine et de la Transylvanie ont été sauvé en 1918

et les guerres roumaine et tchécoslovaque contre les bolcheviques russes et hongrois, comme celles de la Finlande, de la Pologne et des Pays Baltes contre Moscou rouge ont contribué à stopper l'expansion du communisme en Europe entre 1918-1921. Les événements se sont déroulés sous la protection de la coupole euro-atlantique formé par l'Antante et sont État associé, les États Unies d'Amérique, victorieuse contre les Puissances Centrales. Même la possibilité de convoquer et de tenir les Assemblées Nationales qui ont exprimé les votes de 1918 a été assuré par la destruction du contrôle allemand et austro-hongrois sur l'espace de l'Europe Centrale et de l'Est qui a été réalisé en première ligne par cette victoire des Puissances démocratiques qui ont soutenu le vrai principe de selfgouvernement opéré par les majorités et non par les minorités nationales. L'historien Nicolae Iorga a affirmé que pour la première fois en histoire, la révision rationnelle de la carte politique de l'Europe Centrale est de l'Est devenue possible par la victoire des Armées de l'Antante et des États Unies et a été opéré sur le terrain par des chefs des États et des ministres qui sont penseurs, écrivains politiques, historiens et professeurs universitaires.

Les intérêts des minorités nationales ont été protégés par les nouveaux États issus en 1918 et garantis par les Traités des minorités qui ont été signés à la Conférence de la Paix à Paris. Des voix slovaques minoritaires en comparaison avec leurs conationaux qui ont voté à l'Assemblée Nationale de Turcsansky Sviáty Martin l'Union de la Slovaquie avec les Pays de la Couronne du Saint Venceslav de la Bohémie, la Moravie et la Silésie dans les cadres de la Tchécoslovaquie, ont demandé à la Conférence l'organisation d'un référendum et la reconnaissance d'une autonomie très puissante pour la Slovaquie dans la nouvelle République, mais leurs pétition a été repoussé. Quelques slovaques ont pensé de voter l'Union seulement pour 10 années mais la proposition a été repoussé à l'Assemblée de Turcsansky Sviáty Martin. La pétition du croate Stjepan Radić qui mécontent à l'égard de la politique centraliste de Beograd destructrice en ce qui concerne la fonctionnement d'une vraie fédération fraternel et égalitaire entre les Serbes orthodoxes et les Croates et les Slovènes catholiques a prétendu l'indépendance de la Croatie a été aussi repoussé par la Conférence de Paix.

Les Grandes Puissances européennes ont repoussé l'Union de l'Autriche et des Allemands sudètes avec l'Allemagne par peur que la complétion de la population avec 9 millions d'habitants en plus était de nature de renverser de nouveau l'équilibre du pouvoir en faveur du Berlin. Mais Woodrow Wilson a insisté que l'Union de l'Autriche avec l'Allemagne doive être possible sous le contrôle de la Ligue des Nations ayant en vue une évolution démocratique de l'Europe. Mais l'Anschluss a été interdit.

Mais l'entrée des États Unies d'Amérique dans la Ligue des Nations proposé et soutenue ardemment par le Président démocrate Woodrow Wilson en vertu du principe qu'il faut bâtir et sauver un monde plus sûr pour la démocratie et la paix, a été bloqué par le Sénat avec une majorité républicaine et l'Europe et la Ligue, sans la présence et l'aide directe et efficace des États Unies ont resté comme des paroisses immenses laissées proies à leurs convulsions et faiblesses. Quand-même, avant la crise mondiale de 1929-1933, les européennes ont envisagé et ont proposé au Congrès de Vienne, en 1926, et à la Ligue des Nations en 1929, par la voix d'Aristide Briand, d'édifier une Europe Unie. L'évolution démocratique de l'Europe dans la période d'entre les deux guerres mondiales a échoué, en 1938-1939 la Tchécoslovaquie a été détruite et l'alliance abominable entre le Berlin brun et le Moscou rouge, réalisé par le Traité Ribbentrop-Molotov, a déclenché directement la Deuxième Guerre Mondiale. Les votes de 1918 et le Système de Versailles en Europe Centrale et de l'Est ont été presque totalement détruits, la Pologne a disparu pour la quatrième fois dans l'histoire, partagée entre Hitler et Staline, l'URSS a attaqué la petite Finlande et a été exclue de la Ligue comme État agresseur en 1939, en 1940 a annexé la Bessarabie, la Bucovine du Nord, le territoire de Herța, les Pays Baltes. L'Allemagne a vaincu la France et a occupé presque toute l'Europe Occidentale. Entre 1939-1941, les coups des régimes totalitaires nazis et bolcheviques ont tyrannisé et asiatisé l'Europe où la démocratie semblait à être perdue pour toujours. Les petits pays perdants dans la Première Guerre Mondiale et révisionnistes ont profité, l'Hongrie a obtenu des territoires tchécoslovaques, yougoslaves et roumains (la Transylvanie du Nord), comme la Bulgarie a annexé le Quadrilatère (le Sud de Dobroudja) et quelques territoires grecs et yougoslaves. Dans cette époque ont apparu les États indépendants de la

Croatie et de la Slovaquie bâtis par les Croates et les Slovaques qui n'ont pas été contents avec leurs conditions d'existence et d'évolution politique dans la période d'entre les deux guerres.

L'attaque de l'Allemagne nazie en 1941 contre son allié de 1939, l'URSS a mis Moscou dans le camp des Nations Unies contre l'axe Rome-Berlin-Tokio et les dirigeants russes communistes ont signé avec des mains trompeuses les principes démocratiques de la Charte Atlantique, grossièrement violés après 1945 dans les Pays occupés par l'Armée Rouge, où le Moscou de Staline a introduit par force et terreur des régimes totalitaires communistes jusqu'au-delà d'Order-Meisse.

Du point de vue du droit international, les Traités de Paris de 1947 ont refait partiellement le Système de Versailles avec des arrangements territoriaux en faveur de l'URSS qui a resté avec toutes les annexions faites en 1939-1940, en recevant en plus autres territoires en Europe ou en Asie. La Pologne, d'où ont été expulsés 6 millions d'Allemands déplacés vers l'Ouest est refaite comme État vainqueur qui partage avec Moscou la Prusse Orientale, la Tchécoslovaquie d'où sont expulsés 3.100.000 d'Allemands sudètes est État victorieux, qui cède des territoires ruthènes à l'URSS et la Yougoslavie est aussi État victorieux. Si dans l'Europe de l'Est et de Sud-Est en 1937 ont vécu 6.600.000 d'Allemands, en 1950 ont resté seulement 1.099.000 et l'Allemagne a perdu 21% de son territoire reconnu à Versailles qui a laissé intact l'Unité nationale allemande. Ça signifie que la sort de l'Allemagne et des Allemands qui ont habité cet espace européen dans les années 1918-1920 n'était pas tellement cruelle comme on disaient quelques historiens. Les expulsions en masse des Allemands après la Première Guerre Mondiale ont été impensables et impossibles.

Les Pays Baltes restent encadrés et annexés par l'URSS mais les États Unis n'ont reconnu jamais cette annexion comme juste et valable, ni même en 1975, après Helsinki. La Roumanie vaincue a resté sans Bessarabie, la Bucovine de Nord, le territoire Herța et la Dobroudja du Sud, laissés à la Bulgarie, elle-aussi vaincue, mais a reçu la Transylvanie du Nord, pour sa contribution d'après 23 Août 1944 à la victoire contre l'Allemagne et ses alliés. Mais les États de l'Europe Centrale et de l'Est, vaincus ou victorieux, ont été tous plutôt vaincus parce que Staline, qui comme bourreau et non parent des peuples a resté le seul Hitler depuis 1945, a détruit leurs vraies indépendances et liberté nationale et les avait soumis à l'omnipotence du Moscou rouge.

Les hommes politiques communistes de 1918, les partis démocratiques et les sociétés civiles ont été détruits en Europe Centrale et de l'Est, mais la démocratie a survécu en Europe Occidentale, avec l'aide des États Unis et les Pays démocratiques d'ici ont réalisés en étapes l'Union Européenne. L'écroulement en 1991 de l'Empire du diable rouge, qui a été l'URSS, est comparable avec l'effondrements des Empires Russe, Ottomane et de l'Autriche – Hongrie en 1918 et l'esprit de cette année, le désir des peuples de devenir libres dans leurs États indépendants est clairement exprimé par la proclamation de l'indépendance des Pays Baltes, de l'Ukraine, de la Georgie, l'Arménie etc. Après la chute du mur de Berlin l'unité nationale de l'Allemagne, laissée et restée intacte en 1919 à Versailles, détruite en 1948/9 est renouvelée et Willy Brandt a été heureux que son pays, qui a formé un entier de maintenant évolue et se développe de nouveau conjointement et l'Est de l'Allemagne unifié avec l'Allemagne Fédérale est introduite en même temps dans l'Europe Unie. Mais les Roumains n'ont pas pu ou n'ont pas voulu d'appliquer sur le modèle allemand et l'unité nationale roumaine à l'Est, réalisée en 1918 n'est pas achevée en dépit du fait que le Traité Ribbentrop-Molotov a été déclaré nul et non avenue. Un autre principe de l'Année 1918, celui de selfgovernment ou autodétermination nationale a fonctionné même dans le cas des démembrements de la Tchécoslovaquie et de la Yougoslavie, parce que les Slovaques et les croates, majoritaires dans leurs pays et mécontents, ont eu le droit de se séparer par référendum ou par la guerre de vieux États et de proclamer leur indépendance. On peut dire que 1918 est une Année qui ne commence et ne s'achève pas alors, c'est à dire en 1918, justement et simplement, parce qu'elle représente le noeud gordien de la synthèse des XIX-ième et de XX-ième siècles en ce qui concerne tous les événements majeurs des mouvements pour la liberté et de l'unité nationale des peuples de l'Europe Centrale et de l'Est avec des sérieux retentissements jusqu'à nos jours. Essentiel est le fait que les destins des États de l'Europe Centrale et de l'Est sont liés et ont fait leurs entrées sous la coupole de la démocratie et de l'Europe Unie et sont étroitement attachés aux ceux des

États Occidentaux fondateurs et à la collaboration avec les États Unies dans les cadres des NATO et ONU, ayant le but d'avoir ou de conserver un monde meilleur et plus puissant pour la paix et la démocratie. Dans l'Europe Unie l'Autriche, l'Hongrie, la Roumanie, comme les autres États membres constituent de pair les uns avec les autres, ont un but commun et nous espérons que le sentiment européen prendra consistance par la future constitution, la solidification et la modernisation des institutions communes qui auront mettre dans le droit chemin ses activités sur le continent ou dans le monde.